

(กสม. แดงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 16/2566)

กสม. เสนอกระทรวงกลาโหมยกเลิกกฎหมายที่ดีที่เกี่ยวข้องกับทหารรับใช้
ชี้การนำพลทหารไปรับใช้นายทหารนอกภารกิจราชการ เป็นการละเมิดสิทธิฯ
- รัฐบาลตอบรับข้อเสนอ กสม. ให้ชาวกะเหรี่ยงบางกลอยที่สมัครใจได้กลับไปใช้ชีวิตวิถีเกษตร
แบบไร้หมุนเวียนในพื้นที่บางกลอยบน

วันที่ 27 เมษายน 2566 เวลา 10.30 น. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยนายวสันต์ ภัยหลีกลี้ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แดงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ครั้งที่ 16/2566 โดยมีวาระสำคัญดังนี้

1. กสม. ชี้การนำพลทหารไปรับใช้นายทหารในภารกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทหาร เป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสนอกระทรวงกลาโหมยกเลิกระเบียบเกี่ยวกับทหารรับใช้

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีอดีตทหารหญิงซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปช่วยราชการในคณะกรรมการธิการวุฒิสภาคณะหนึ่ง แต่กลับถูกนำตัวไปช่วยงานที่บ้านพักของเจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงรายหนึ่งผู้อยู่ระหว่างช่วยราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 4 ส่วนหน้า โดยระหว่างช่วงเวลา 2 ปีที่ทหารหญิงผู้เสียหายทำหน้าที่ดูแลรับใช้ภายในบ้านเจ้าหน้าที่ตำรวจรายดังกล่าว ได้ถูกทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บรุนแรงหลายครั้ง ขณะเดียวกัน มีผู้ร้องเรียนอีกรายระบุว่า กฎหมายดีกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2455 ข้อ 49 – 57 ได้กำหนดเกี่ยวกับทหารรับใช้ประจำตัวนายทหาร โดยให้ทหารชั้นสัญญาบัตรสามารถมีทหารรับใช้ประจำตัวและให้อำนาจลงโทษทหารรับใช้ได้ รวมทั้งยังกำหนดให้ทหารรับใช้มีหน้าที่รับใช้ภรรยาและบุตรในกิจการบ้านเรือนของทหารชั้นสัญญาบัตรดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีการนำทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ไปรับใช้นายทหารยศสูงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกฎดังกล่าวอาจขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน จึงขอให้ตรวจสอบ

กสม. ได้ตรวจสอบกรณีอดีตทหารหญิงถูกทำร้ายร่างกายในระหว่างการทำงานอยู่ที่บ้านพักของเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครหลวงราชบุรีแล้ว ต่อมาพนักงานอัยการจังหวัดราชบุรีมีคำสั่งฟ้องเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดราชบุรีในความผิดฐานค้ามนุษย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานบังคับใช้แรงงาน และความผิดฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายทั้งสาหัสและไม่สาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2565 เป็นผลให้ กสม. ต้องยุติการพิจารณาในประเด็นปัญหาเดียวกันนี้ ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 39 (1) ประกอบมาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า ให้ กสม. สั่งยุติเรื่อง หากเป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล

สำหรับกรณีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า กฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2455 รวมทั้งระเบียบหรือขั้นตอนปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำทหารไปรับใช้ มีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ กสม. พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตาม ได้ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่จะไม่ถูกจับและควบคุมตัวโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งการทรมาน ทารุณกรรม การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือการถูกบังคับให้ตกอยู่ในภาวะเสี่ยงตานั้นจะกระทำมิได้

กรณีกฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2455 มีบทบัญญัติบางประการที่กำหนดให้นายทหารสัญญาบัตร สามารถมีทหารรับใช้ได้ โดยทหารรับใช้มีหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ทหารที่ตนไปอยู่ด้วย และรับใช้บุตรภรรยา ของนายทหารผู้นั้นในกิจการบ้านเรือนทุกประการ ปราบกฏข้อเท็จจริงว่า การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการภายใน ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 มีผลให้ไม่มีอัตรากำลังพลตำแหน่ง “ทหารรับใช้” อีกต่อไป แต่มีการจัดกำลังพลตำแหน่ง “พลทหารบริการ” ขึ้นมาเพื่อปฏิบัติงานด้านธุรการ งานสุขาภิบาลและดูแลพื้นที่ในหน่วย รวมทั้งภารกิจอื่นตามแต่ต้นสังกัดอนุญาตเป็นครั้งคราว เช่น การช่วยเหลืองานนายทหารชั้นผู้ใหญ่ซึ่งเกษียณราชการไปแล้ว เป็นต้น โดยที่อาจนำทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นพลทหารบริการในหน่วยด้วย

แม้กระทรวงกลาโหมและแต่ละกองทัพจะไม่ได้นำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับในทางปฏิบัติ แต่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า กฎเสนาบดีดังกล่าวยังเป็นกฎที่มีสภาพบังคับอยู่ โดยเคยปรากฏว่า มีการนำพลทหารบริการและทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่พลทหารบริการไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ จนเป็นเหตุให้มีการร้องเรียนขึ้นในหลายกรณี แม้ในบางกรณีจะอยู่ภายใต้ความยินยอมของพลทหารผู้นั้น และบางกรณีจะเป็นไปตามระเบียบหรือขั้นตอนให้ปฏิบัติได้ก็ตาม จึงเห็นว่า กฎเสนาบดีดังกล่าว รวมทั้งระเบียบหรือขั้นตอนปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุญาตให้นำพลทหารบริการไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านธุรการ งานสุขาภิบาลและดูแลสถานที่ของทางราชการ ย่อมถือเป็นช่องว่างที่ให้อำนาจแก่นายทหารระดับสูงที่จะขอตัวทหารชั้นผู้น้อย ไปดูแลรับใช้ และคุ้มครองที่ผู้มีอำนาจเหนือจะกระทำการที่เป็นการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทหารชั้นผู้น้อย อันขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และไม่สอดคล้องกับกติกา ICCPR จึงเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2566 จึงมีมติให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมต่อกระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สรุปได้ดังนี้

(1) มาตรการในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้กระทรวงกลาโหมยกเลิกกฎเสนาบดีกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2455 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทหารรับใช้ และยกเลิกระเบียบหรือขั้นตอนปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุญาตให้นายทหารระดับสูงสามารถขอทหารชั้นผู้น้อยไปรับใช้เป็นการส่วนตัว ทั้งนี้ ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งรายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้

(2) มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้กระทรวงยุติธรรมติดตามผลการพิจารณาคดีในชั้นศาลของอดีตทหารหญิงผู้เสียหายอย่างใกล้ชิด และสนับสนุนช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้เสียหายหรือพยานของผู้เสียหายตามหน้าที่และอำนาจ และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเร่งรัดดำเนินการสอบสวนทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ต้องหาให้แล้วเสร็จ และเปิดเผยให้สาธารณชนทราบ นอกจากนี้ ให้กองบัญชาการกองทัพไทย และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พิจารณากำหนดมาตรการหรือหลักเกณฑ์การควบคุมหรือตรวจสอบการปฏิบัติงานของบุคคลที่อยู่ระหว่างการขอตัวช่วยราชการให้เป็นไปตามขอบเขตของงานหรือวัตถุประสงค์ที่ได้ร้องขอไว้อย่างเคร่งครัด รวมทั้งให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เร่งรัดสรุปรายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการจริยธรรม วุฒิสภา กรณีการบรรจุแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ต้องหาเข้ารับราชการ และการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการการเข้าสู่ที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาโดยเร็ว และเปิดเผยผลการพิจารณาให้สาธารณชนทราบด้วย

2. รัฐบาลตอบรับข้อเสนอ กสม. ให้กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยที่สมัครใจได้กลับไปใช้ชีวิตด้วยระบบเกษตรแบบไร่หมุนเวียนในพื้นที่บางกลอยบน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เปิดเผยว่า ตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้มีรายงานผลการตรวจสอบ เรื่อง สิทธิชุมชนกรณีขอให้ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหากรณีกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบางกลอยอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2565 โดยมีข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้แก้ไขปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน มาตรฐานการครองชีพ ตลอดจนปัญหาการจับกุมชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ให้สอดคล้องตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2553 ว่าด้วยแนวนโยบายและหลักปฏิบัติในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และหลักสิทธิชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รายงานผลการตรวจสอบดังกล่าว มีข้อเสนอแนะสำคัญหนึ่งระบุให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เร่งรัดการสำรวจพื้นที่อยู่อาศัยและทำกินตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 64 และ 65 รวมทั้งสำรวจความประสงค์ของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยเกี่ยวกับการกลับไปอยู่อาศัยและทำกินตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ในพื้นที่บ้านบางกลอยบน-ใจแผ่นดิน เพื่อเป็นการเยียวยากลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยที่เคยถูกอพยพโยกย้ายถิ่นฐานลงมา โดยดำเนินการผ่านกลไกคณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอยหมู่ที่ 1 ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 26/2565

ล่าสุด กสม. ได้รับทราบว่า คณะกรรมการอิสระฯ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 26/2565 ชุดดังกล่าว ซึ่งมีนายอนุชา นาคาศัย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้มีหนังสือลงวันที่ 18 เมษายน 2566 เรียนนายกรัฐมนตรี รายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการอิสระฯ โดยได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับชุมชน

ชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอย อันเป็นผลจากการประชุมหารือและลงพื้นที่ร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบหาข้อมูลครัวเรือนชาวกะเหรี่ยง บ้านบางกลอยที่ประสงค์จะกลับไปดำเนินชีวิตด้วยระบบเกษตรแบบไร้หมุนเวียน และได้เสนอ แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยเป็น 2 แนวทาง สรุปได้ดังนี้

แนวทางที่หนึ่ง กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านบางกลอยที่ประสงค์จะอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนบ้านบางกลอย หมู่ 1 ตำบลห้วยแม่เพรียง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (บริเวณพื้นที่ตั้งชุมชนปัจจุบัน) จำนวน ประชากร 732 คน ให้ใช้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมอาชีพ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ และให้การเยียวยากลุ่มราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการโยกย้ายชุมชน

แนวทางที่สอง กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยที่ประสงค์จะกลับไปดำรงวิถีชีวิต ด้วยระบบเกษตรแบบไร้หมุนเวียนในพื้นที่บางกลอยบน (พื้นที่เดิมของชุมชนก่อนถูกโยกย้าย) จำนวน ประชากร 150 คน ให้ใช้แนวทางพัฒนาพื้นที่ต้นแบบส่งเสริมระบบเกษตรแบบไร้หมุนเวียนตามหลักการ กลุ่มครองสิทธิทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 70 และมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2553 โดยดำเนินการผ่านการจัดโครงการ ศึกษาเชิงทดลองแบบมีส่วนร่วม

คณะกรรมการอิสระฯ ยังเสนอให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่งตั้งคณะทำงานร่วม 3 ฝ่าย ประกอบด้วย (1) ผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยง บ้านบางกลอยที่ประสงค์จะกลับไปดำรงวิถีชีวิตด้วยระบบเกษตรแบบไร้หมุนเวียน (2) กรรมการอิสระ และ (3) ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและฯ เพื่อดำเนินการสำรวจการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามวิถีวัฒนธรรมของ ชาวกะเหรี่ยงด้วย ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีได้ลงนามเห็นชอบรายงานฉบับดังกล่าวที่คณะกรรมการอิสระฯ เสนอแล้ว

“กสม. ยินดีที่คณะกรรมการอิสระเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและแก้ไขปัญหาชุมชนกะเหรี่ยงบางกลอยฯ ได้ศึกษา สืบหา และมีข้อเสนอไปยังนายกรัฐมนตรีให้ชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยที่ประสงค์จะกลับไป ดำรงวิถีชีวิตด้วยระบบเกษตรแบบไร้หมุนเวียนในพื้นที่บางกลอยบน-ใจแผ่นดิน ได้กลับไปใช้ชีวิตในพื้นที่ อยู่อาศัยดั้งเดิมตั้งแต่ก่อนการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจานและก่อนรัฐมีคำสั่งและดำเนินการให้ อพยพย้ายถิ่น ซึ่งถือเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่คำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมในการกำหนดเจตจำนงของ ชุมชนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ กสม. หวังว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่อง ที่อาศัยที่ทำกินรวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากการดำเนินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายกรณี เช่น ปัญหาการจับกุมชาวกะเหรี่ยงบ้านบางกลอยด้วย” ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ กล่าว

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

27 เมษายน 2566